

Handreiking Social Return on Investment DUN-gemeenten

Handreiking SROI DUN-gemeenten

1. Social Return on Investment (SROI)

Social Return On Investment (hierna: SROI) betekent “iets teruggeven aan de samenleving” en is net als duurzaam inkopen onderdeel van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder, hierna te noemen: DUN-gemeenten, hechten grote waarde aan het bieden van kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en vragen opdrachtnemers een bijdrage te leveren aan de versterking van de sociale infrastructuur.

Hiermee willen de DUN-gemeenten maatschappelijke meerwaarde creëren en zoveel mogelijk (uit de DUN-gemeenten) werkzoekenden aan werk of aan een stageplaats helpen. Social Return wordt door de DUN-gemeenten waar mogelijk toegepast bij alle gemeentelijke leveringen, diensten en werken.

In de Aanbestedingswet 2012 is in artikel 1.4 lid 2 opgenomen : *‘De aanbestedende dienst of het speciale-sectorbedrijf draagt zorg voor het leveren van zo veel mogelijk maatschappelijke waarde voor de publieke middelen bij het aangaan van een schriftelijke overeenkomst als bedoeld in artikel 1.4 het eerste lid.’*

Een gemeente is een aanbestedende dienst. Eén van de mogelijkheden om ‘zo veel mogelijk maatschappelijke waarde’ te realiseren is om sociale en milieuaspecten op te nemen in een overheidsopdracht.

2. SROI in de gemeenten Dronten, Urk en de Noordoostpolder

De gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder werken samen om de SROI vorm te geven. De doelen in onze samenwerking zijn:

- Door samenwerking van de domeinen Inkoop en Participatie een gedragen SROI beleid en uitvoering (blijven) ontwikkelen;
- Creëren van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Door de uitvoering bij de Werkgeversservicepunten WerkCorporatie, Urk Werkt en Impact/gemeente Dronten neer te leggen, vraag en aanbod bij elkaar brengen;
- Een optimale dienstverlening SROI aan de opdrachtnemers binnen onze gemeenten aan bieden door één gezamenlijk beleid;
- De mogelijkheden verkennen tot regionale samenwerking met de arbeidsmarktregio: het Regionaal Werkbedrijf Flevoland.

De SROI-visie van de DUN-gemeenten *‘Samenwerking in beleid en ontwikkeling brengt ons verder waardoor wij bereiken dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen krijgen op werk of meedoen naar vermogen. Ook willen wij de lokale dienstverlening aan opdrachtnemers in het kader van SROI verbeteren. Door het verbeteren van SROI-dienstverlening werken wij samen aan de inclusieve arbeidsmarkt’.*

3. Begrippen

BBL	Beroeps Begeleidende Leerweg. Bij een BBL-opleiding wordt werken en leren gecombineerd met een werkleertraject. Een BBL-er gaat meestal 1 dag per week naar school en 4 dagen per week werken bij een erkend leerbedrijf.
Beschut Werk	Inwoner die de Indicatie Beschut Werk heeft ontvangen van het UWV. Deze Inwoner kan zich melden bij de gemeente met het verzoek tot een beschermde werkplek.
BOL	Beroeps Opleidende Leerweg. Bij een BOL-opleiding wordt werken en leren gecombineerd. Een BOL-er werkt meestal 1 dag in de week in de vorm van een stage om zo ervaring in de praktijk op te doen.
Loonkosten	Dit zijn de brutoloonkosten, plus de directe werkgeverslasten
NUG (SROI)	Niet-uitkeringsgerechtigde: iemand die staat ingeschreven als niet werkend-werkzoekende bij het UWV, geen uitkering ontvangt, en een indicatie heeft voor het doelgroepenregister, óf een jongere tussen 16 en 27 jaar die minimaal 6 maanden staat ingeschreven als niet werkend-werkzoekende bij het UWV, geen uitkering ontvangt.
Opdrachtgever	De gemeente (Aanbestedende Dienst) die de opdracht in de markt zet.
Opdrachtnemer	De partij (contractant) die de opdracht uitvoert met een SROI-verplichting.
Opdrachtwaarde	De totale opdrachtwaarde inclusief eventuele opties en/of verlengingen van de overeenkomst exclusief Btw.
Prestatietabel	Tabel waarin de berekening van de invulling van Social Return wordt gewerkt met inspanningswaardes.
PSO	Prestatieladder Socialer Ondernemen, een keurmerk van TNO (Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk Onderzoek), uitgegeven door PSO Nederland (www.pso-nederland.nl).
Sociale onderneming	Een onderneming zoals omschreven in artikel 2.82 Aanbestedingswet 2016: <i>'(...) sociale werkplaatsen en (...) ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel hebben, of de uitvoering ervan voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste 30% van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn'</i> .
WIZZR	WIZZR is landelijk het meest gebruikte online systeem voor Social Return monitoring waar zowel de opdrachtgever (regie) als opdrachtnemer worden ontzorgd in de verantwoording en om helderheid te bieden in de gemaakte SROI-afspraken.

WSP	Het Werkgeversservicepunt biedt werkgeversdienstverlening die vanuit iedere gemeente wordt vormgegeven op grond van de wet SUWI. Deze werkgeversdienstverlening heeft als doelstelling de inclusieve arbeidsmarkt vorm te geven. • Gemeente Dronten: WSP Impact • Gemeente Urk: WSP Urk Werkt • Gemeente Noordoostpolder: WSP Werkcorporatie
WSP Aanbestedende Dienst	Het WSP is namens de DUN-gemeenten (Aanbestedende Dienst) verantwoordelijk voor de uitvoering en coördinatie van SROI. De taken van het WSP bestaan uit advisering, facilitering en monitoring. Het WSP is het aanspreekpunt voor de opdrachtnemer ten aanzien van de social returnverplichting en stemt dit af met de inkoopadviseur en/of contracteigenaar van de DUN-gemeenten.
WSW-gerechtigde	Een inwoner die arbeidsgehandicapt is en is geïndiceerd voor de Wet Sociale Werkvoorziening. Personen met een indicatie “beschut werk” op grond van de Participatiewet worden aan deze groep gelijkgesteld.

4. Voorwaarden SROI

4.1 De SROI-verplichting

Opdrachtnemers verplichten zich bij het zaken doen met onze gemeente om een bepaald percentage van de opdrachtwaarde in te zetten om personen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. Dit percentage wordt toegepast op de totale opdrachtwaarde. Het uitgangspunt daarbij is om minimaal 5% van de totale bruto opdrachtsom te besteden aan SROI

Daarop zijn twee uitzonderingen mogelijk:

- Bij een kapitaalintensieve opdracht (loonsom minder dan 30% van de totale opdrachtsom) kan het percentage worden aangepast naar 5% van de loonsom. Indien de loonsom onvoldoende handvatten biedt kan worden gekozen voor 2% van de opdrachtsom.
- Wanneer uit de specifieke omstandigheden van een opdracht blijkt dat het toepassen van SROI niet in verhouding staat tot de betreffende opdracht dan wordt deze gekwalificeerd als disproportioneel. Er wordt dan door de opdrachtgever geen SROI-verplichting opgelegd.

4.2 Toepassen SROI-verplichting

Bij alle opdrachten (inkopen en aanbestedingen) boven de geldende Europese drempelbedragen¹ is het toepassen van de SROI conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid verplicht.

4.3 SROI minimumeis en gunningsvoorwaarde

SROI kan als een minimumeis (uitvoeringsbepaling) of als gunningsvoorwaarde worden toegepast of een combinatie van die twee.

¹ Europese drempelbedrag voor Werken: € 5.388.000, Leveringen en Diensten: € 221.000 en voor SAS-Diensten: € 750.000

Minimumeis

SROI kan in de aanbesteding worden meegenomen als minimumeis (uitvoeringsbepaling). Bij inschrijving stemt de inschrijver automatisch in met deze uitvoeringsbepaling. De minimumeis kan worden toegepast op de loonsom of de opdrachtsom. Het toepassen van de minimumeis heeft **de voorkeur** binnen de DUN-gemeenten.

Na definitieve gunning van de opdracht biedt de opdrachtnemer zijn plan van aanpak tot SROI aan het WSP ter goedkeuring aan. De opdrachtnemer wordt zo begeleid vanuit het WSP om te voldoen aan het invullen van de minimumeis. Voordeel is dat er duidelijkheid is over de omvang van de SROI-verplichting en dat opdrachtnemers met minder ervaring met SROI hierbij worden begeleid. Nadeel is dat de markt niet uitgedaagd wordt om verder te gaan dan haar verplichting.

Gunningscriterium

SROI kan ook worden toegepast als gunningscriterium. Er wordt bij de inschrijving op de aanbesteding waarde toegekend aan het plan van aanpak SROI. Na definitieve gunning van de opdracht wordt het door opdrachtnemer opgestelde plan van aanpak doorgezonden aan het WSP. In dit geval is het plan van aanpak een onderdeel van de Inschrijving waar opdrachtnemer zich aan moet houden, dat betekent wel dat er minder ruimte is voor de inzet van het WSP om het plan tot invulling van SROI aan te passen. Voordeel is dat de markt wordt uitgedaagd tot hoge inzet SROI.

Combinatie van de minimumeis en het gunningscriterium

De minimumeis en het gunningscriterium kunnen ook in combinatie worden toegepast. Door het stellen van een eis is er in ieder geval een minimum verplichting en wordt voorkomen dat er helemaal geen SROI wordt uitgevoerd gedurende de opdracht. Door SROI ook als gunningscriterium op te nemen, wordt de markt meer kans geboden om SROI te realiseren en zich hierop te onderscheiden.

Voorbehouden opdracht

De reden om opdrachten voor te behouden is dat het organisaties met een maatschappelijke doelstelling een grotere kans geeft om opdrachten te verwerven. Hiermee geeft het onder andere een impuls aan sociaal ondernemen. Artikel 2.82 van de Aanbestedingswet 2012 geeft aanbestedende diensten de mogelijkheid om de deelname aan aanbestedingsprocedures voor te behouden aan 3 soorten inschrijvers:

- sociale ontwikkelbedrijven;
- ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot hoofddoel hebben (dat doel kan bijvoorbeeld uit de statuten blijken, maar ook uit de aard van hun activiteiten). Dit zijn sociale ondernemingen (hierna te noemen SO-bedrijven);
- programma's voor beschermde arbeid.

Bij alle 3 geldt als voorwaarde dat minstens 30% van de werknemers gehandicapte of kansarme werknemers moeten zijn. Dit is bij SO-bedrijven het geval, en ook bij sommige sociaal ondernemers. De opdracht moet wel open staan voor concurrentie. In de aankondiging dient duidelijk te worden vermeld dat alleen sociale werkvoorzieningen of sociale ondernemingen kunnen reageren.

In onderstaande tabel zijn de verschillende keuzes voor het toepassen van SROI binnen aanbestedingen overzichtelijk weergegeven:

4.4 Keuzetabel toepassen SROI aanbestedingen binnen de DUN-gemeenten

Zoals in paragraaf 4.3 is opgenomen kan SROI als een minimumeis (uitvoeringsbepaling) of als gunningsvoorwaarde worden toegepast of een combinatie van die twee. In onderstaand tabel worden de verschillende mogelijkheden toegelicht.

Tabel A Minimumeis

- Bij een aanbesteding SROI toepassen als minimumeis (uitvoeringsbepaling). Bij voorkeur wordt de SROI toegepast op de opdrachtsom (5%).
- Bij een kapitaalintensieve opdrachtsom kan de SROI-verplichting worden aangepast naar een percentage van de loonsom (5%).
- Indien de loonsom geen uitkomst biedt kan worden gekozen voor het toepassen van 2% van de opdrachtsom.
- Door te kiezen voor de minimumeis kunnen de opdrachtnemer en het WSP samenwerken om de SROI optimaal vorm te geven.
- Als door de inkoopadviseurs van de DUN-gemeenten wordt beoordeeld dat de minimumeis niet kan worden toegepast mag daarvan gemotiveerd worden afgeweken.

Tabel B Gunningscriterium

- Bij een aanbesteding SROI toepassen als gunningscriterium.
- Opdrachtnemers worden hiermee uitgedaagd tot het ontwikkelen van een plan van aanpak SROI. Aan dit plan van aanpak wordt waarde toegekend.

Tabel C Combinatie

- Als het toepassen van de minimumeis of een gunningscriterium alleen onvoldoende kansen biedt kan er worden gekozen voor de combinatie van de beide. Daarmee staat de eis tot SROI vast en daagt het de opdrachtnemers uit tot het vooraf ontwikkelen van een plan van aanpak SROI. In deze kan de opdrachtnemer zich onderscheiden.

Bij alle aanbestedingen is het goed om de voorbehouden opdracht in overweging te nemen.

4.5 Aanvullende voorwaarden SROI

SROI toepassen binnen gebied van de DUN-gemeenten

Bij voorkeur moet de SROI worden toegepast binnen de drie DUN-gemeenten. De samenwerking tussen de gemeenten en de WSP's maakt dit mogelijk!

In deze Handreiking SROI staan de drie gemeenten voor samen ontwikkelen en lokaal toepassen. Dit ter bevordering van de lokale inclusieve arbeidsmarkt. Op deze wijze krijgen de inwoners die tot de doelgroep SROI uit de prestatietabel behoren optimale kansen bij opdrachten binnen de DUN-gemeenten. Daarnaast stimuleren wij ook samenwerking binnen de arbeidsmarktregio Flevoland.

Duurzame dienstverbanden

Binnen de DUN-gemeenten staan we voor duurzame dienstverbanden. Daarom kan een medewerker van de opdrachtnemer die behoort tot de prestatietabel worden ingezet voor de opdracht. De werknemer mag niet worden ingezet voor meerdere opdrachten die in hetzelfde tijdvak plaatsvinden of overlappen. Dit stimuleert duurzame dienstverbanden voor inwoners/ werknemers die behoren tot de doelgroepen uit de prestatietabel. Indien de SROI-verplichting binnen een opdracht in zijn geheel kan worden voldaan door reeds aanwezige werknemers, wordt er door het WSP wel een gesprek gepland.

Dit ter advies aan de opdrachtnemer om te kijken of de werknemers ondersteuning behoeven of dat er andere diensten vanuit het WSP kunnen worden aangeboden zoals bijvoorbeeld een bedrijfs-inclusief advies (BIA).

Boeteclausule

Bij het niet nakomen van de SROI-doelstellingen stelt het WSP de opdrachtgever op de hoogte. De opdrachtgever zal de opdrachtnemer eenmalig schriftelijk aanmanen om alsnog aan de SROI-verplichting te voldoen. Bij het niet voldoen aan de SROI-verplichting kan de opdrachtgever de (geldelijke) waarde van de SROI-doelstelling terug vorderen en/of in mindering te brengen op de nog openstaande facturen.

Als de SROI-verplichting niet kan worden ingevuld, wordt eerst samen met opdrachtnemer naar een oplossing gezocht. De vordering wordt niet opgelegd als naar de mening van opdrachtgever de opdrachtnemer (aantoonbaar) niets te verwijten valt bij het niet voldoen aan de SROI verplichting.

Het niet of onvolledig nakomen van de SROI verplichting kan tevens tot gevolg hebben dat de opdrachtnemer bij toekomstige onderhandse opdrachten niet meer wordt uitgenodigd door de gemeente.

Het doel is opdrachtnemer te stimuleren de geldelijke waarde van de doelstelling in te zetten voor de inclusieve arbeidsmarkt.

5. Werkproces

5.1 Taken gemeente SROI

De DUN-gemeenten hebben als doelstelling SROI toe te passen in het traject van inkoop en aanbesteding zoals omschreven in deze handreiking. De gemeenten zijn opdrachtgever en hebben de taak om de SROI-doelstelling af te stemmen met het WSP. Via de inkoopadviseurs ontvangt het WSP de noodzakelijke gegevens. Het al dan niet behalen van de SROI-doelstelling wordt door het WSP ook afgestemd met de contracteigenaar.

5.2 Taken werkgeversservicepunten SROI

Het WSP heeft tot taak de opdrachtnemer te begeleiden om aan zijn SROI-doelstelling te voldoen. Zij zijn daarin partner bij het geven van informatie en het opstellen van het Plan van Aanpak. Zij werken daarvoor met het programma Wizzr.